

прибутку. Протягом 2010–2013 років корпорації вистачило чистого прибутку для здійснення виплати дивідендів, причому виплати здійснювалися лише в 2011 та 2012 роках. Згідно зі звітом про власний капітал з чистого прибутку виплачувалися лише дивіденди і то в 2011 та 2012 роках, хоча прибутку підприємства вистачило б і на здійснення інвестицій у розвиток діяльності підприємства. Відповідно у 2010 та 2013 роках спостерігалася політика «нульового» дивіденду. Це означає, що компанія свідомо попереджає акціонерів про «нульову» дивідендну політику, а акціонери підтверджують свою згоду (чи незгоду) з даною політикою, голосуючи за це фактами покупки (чи продажу) акцій компанії.

Тому підприємству доцільно використовувати політику стабільного рівня дивідендів, оскільки корпорація є досить великою і повинна відповідати рівню міжнародних компаній для досягнення не лише іміджу, а й визнання свого бренда в усьому світі.

Висновки

Взагалі єдиного підходу до формування дивідендної політики немає. Кожне акціонерне товариство обирає свою політику виходячи зі стану справ, прибутковості, етапу розвитку, складу акціонерів та інших особливостей. Результатом виваженої та ефективної дивідендної політики має стати оптимальний розподіл коштів на розвиток підприємства, що забезпечить успішне його функціонування, а також на виплату стабільних, бажано зростаючих дивідендів. Останнє сприятиме привабливості акцій такого товариства як на вторинному, так і на первинному фондовому ринках, залученню

додаткових інвестицій. У зв'язку з досить складним фінансовим становищем вітчизняних підприємств та компаній більшість з них останніми роками дотримувались консервативної дивідендної політики, реінвестуючи майже весь прибуток у розвиток бізнесу чи не розподіляючи його.

Отже, відтворення капіталу акціонерних товариств в Україні ускладнено дією низки чинників. Оптимізація процесів виплати дивідендів – чи не єдиний шлях до формування позитивного корпоративного іміджу підприємства. Саме тому керівництво підприємства мусить максимально уважно ставитися до цієї сфери та спонукати менеджмент підприємства до пошуку компромісу між власними інтересами та інтересами акціонерів.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт корпорації «Оболонь» [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://obolon.ua/ukr/>
2. Фондовий ринок [Електрон. ресурс]. НКЦПФР. Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua>
3. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підручник / В.М. Шелудько; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2013. – 375 с.
4. Каліна І.І. Реалізація ефективної дивідендної політики в сучасних умовах / І.І. Каліна // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. – 2010. – №27. – С. 44–50.
5. Коваленко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова. – К., Знання, 2008 – 483 с.
6. Колісник М. Дев'ять видів дивідендної політики / М. Колісник // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №4. – С. 67–72.

Ю.Л. ТРУШ,
к.е.н., доцент, Національний університет харчових технологій,
І.Є. КУРІНЬОВА,
студентка, Національний університет харчових технологій

Організаційні основи планування якості продукції на підприємстві

Будь-який процес управління, в тому числі процес управління якістю продукції, базується на виконанні певних функцій. Першою за важливістю функцією в системі управління якістю продукції є планування, на якій утворюються основи забезпечення якості готової продукції.

Ключові слова: планування, функція, якість, система.

Ю.Л. ТРУШ,
к.э.н., доцент, Национальный университет пищевых технологий,
И.Е. КУРИНЬОВА,
студентка, Национальный университет пищевых технологий

Организационные основы планирования качества продукции на предприятии

Любой процесс управления, в том числе процесс управления качеством продукции, базируется на выполнении определенных функций. Первой по важности функцией в системе управления качеством продукции является планирование, на которой создаются основы обеспечения качества готовой продукции.

Ключевые слова: планирование, функция, качество, система.

Y.L. TRUSH,
candidate of economic sciences, National University of Food Technologies,
I.E. KURINOVA,
student, National University of Food Technologies

The organizational basis of product quality planning the enterprise

Any – which management process, including the process of quality control, based on the performance of certain functions. The first most important feature in the system of quality management is to plan which formed basis for product quality.

Keywords: planning, function, quality system.

Постановка проблеми. Удосконалення системи управління якістю продукції полягає в удосконаленні першочергової функції – планування, що недостатньо досліджено вітчизняними та зарубіжними авторами в наукових джерелах, а саме питання присвячені підвищенню рівня планово-матеріального, технічного, організаційно-управлінського забезпечення, оцінки ефективності процесу управління якістю продукції та конкретизація економічних й соціальних задач керівників підрозділів роботи по якості.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Аналіз літературних джерел показує, що на виготовлення якісної продукції впливає розробка перспективних і поточних планів, застосування ефективних заходів для підвищення якості продукції, планування підвищення рівня підготовки організаторів роботи по управлінню якістю продукції. Серед вітчизняних вчених вагомий внесок у розвиток теорії і практики управління якістю зробили Ж.К. Сіднева, А.О. Заїнчковський, С.О. Юшин та інші.

Метою статті є обґрунтування основних заходів планування для управління якістю продукції на підприємстві, що полягають в удосконаленні організаційних основ, та на відміну від існуючих містять план з якості, який включає два розділи та складається з показників, а також схему організаційно-економічних заходів для планування якості продукції на підприємстві.

Виклад основного матеріалу. Найвагомішою складовою в системі управління якістю продукції є планування, тому що на цій стадії утворюються основи для забезпечення якості готової продукції та її постійне вдосконалення. Функція має особливе значення для продукції особистого споживання, адже це пов'язано з попитом, споживанням і ціною, що в ринкових умовах господарювання є визначальним фактором ефективної діяльності підприємства.

При плануванні якості продукції необхідно розробляти заходи для усунення впливу негативних чинників на неї. Це – планування організаційно-технічних дій упровадження нових технологій та досягнень науково-технічного прогресу, своєчасне відновлення матеріально-технічної бази, прийняття попереджуючих дій для усунення появи несправностей в обладнанні і забезпечення безперебійності його роботи.

У сукупності заходи зумовлюють високий технічний, ергономічний, естетичний рівень продукції, організації виробництва й контролю якості, зменшують рівень дефектності та витрати виробництва, оскільки від цього залежить підвищення цінової конкурентоспроможності продукції й резерви зменшення цін.

Для планування рівня якості продукції важливо враховувати її конкурентоспроможність на ринку. Через це процес має проводитися після аналізу чинників, що впливають на якість і конкурентоспроможність продукції, основними серед яких є технічний рівень виробництва, стимулювання та просування збуту товарів, а також ціна продукції і фактори, що її зумовлюють (зменшення витрат виробництва, вдосконалення упаковки, маркування, фасування відповідно до вимог ринку, що забезпечують попит на продукцію) [3].

Для вирішення вищезазначених організаційних та економічних питань, пов'язаних із встановленням цілей з якості, потрібно звернути увагу на плани підвищення якості продукції, в основі яких лежать показники та види планування.

Планування поділяється на поточне, короткострокове та довгострокове [1].

Поточне планування здійснюється з метою вирішення «щоденних» завдань: посилення вхідного контролю якості сировини та матеріалів, що особливо важливо для підприємств, тому що від цього фактора залежить майже 70% готових виробів; проведення попереджувальних заходів з налагодження та ремонту обладнання для забезпечення безперебійності його роботи; забезпечення систематичного контролю якості виконання робіт, процесу виробництва та попередження виявлення браку, дефектів; впровадження організаційно-технічних заходів, направлених на усунення причин появи браку та попередження дефектів; прийняття заходів з підвищення якості та конкурентоспроможності; відновлення асортименту продукції, впровадження нових безвідходних технологій виробництва.

Довгострокове планування направлене на пошук нових і розвиток діючих ринків продажу товарів, зміцнення матеріально-технічної бази, випуск нових видів продукції, впровадження комплексного управління якістю на основі процесного та системного підходів [2].

Особливої уваги потребує обґрунтування показників для оцінки рівня якості продукції, адже актуальною проблемою є відсутність єдиного підходу до їхнього визначення, так і не має встановленого підходу до формування зразку плану з якості.

Серед предметів планування виділяють різні показники, що відображають як окремі властивості продукції, так і різносторонні характеристики системи і процеси управління якістю [4]. Виділяють різні методи планування:

1) розрахунково-аналітичний, заснований на розподілі виконуючих робіт і групуванні використаних ресурсів за елементами і взаємозв'язками, аналізі умов найбільш ефективної їхньої взаємодії та розробки на цій основі планів;

2) експериментальний (дослідний) – проектування норм, нормативів і моделей підсистем управління підприємством на основі проведення і вивчення дослідів та вимірювань, а також обліку досвіду менеджерів, плановиків та інших спеціалістів;

3) звітно-статистичний – розробка проектів планів на основі звітів, статистики та іншої фактичної інформації, що характеризує реальний стан рівня якості та зміни характеристик підсистем управління.

На наш погляд, в основу розробки плану з якості для підприємств необхідно покласти розрахунково-аналітичний метод, який дозволяє розробляти вказаний документ за допомогою аналізу факторів, що впливають на якість продукції. Це забезпечить зменшення витрат планування у поєднанні з використанням таких видів робіт, як аналіз вимог споживачів, вивчення попиту, аналіз реклаमाцій, облік вимог перспективних стандартів і результатів науково-дослідних робіт, зв'язок планових показників із загальною стратегією організації. Виходячи із цих напрямків план з якості має включати два розділи: перший – показники для оцінки впровадження у виробництво нового обладнання, прогресивних технологій, методів контролю якості, способів управління, тобто план організаційно-технічних та економічних заходів, що зменшать витрати й додаткові витрати на брак і збільшать ефективність цих заходів, другий – показники, для підтвердження достовірності зміни рівня якості продукції внаслідок запланованих заходів.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У деяких джерелах запропоновано третій напрям – розрахунок ефекту від підвищення якості на стадії експлуатації продукції [4]. Вважаємо, що така спрямованість справедлива для продукції технічного призначення, яка володіє ефектом у сфері експлуатації внаслідок підвищення надійності та довговічності продукції. У першому розділі плану рекомендуємо такі показники (показники 1 блоку):

1. Ефективність заходів

$$E_{\text{заходів}} = (ВП_1 - Б_1) / (ВП_2 - Б_2), \quad (1)$$

Еок. заходів – це економічна ефективність впроваджених заходів для підвищення якості;

$ВП_{1,2}$ – це випуск продукції до і після впровадження заходів;

$Б_{1,2}$ – це кількість забракованої продукції до і після впровадження заходів.

2. Внутрішні втрати від браку

$$\text{Витрати}_{\text{браку}} = В_{\text{с.б.п.}} + ЗП_{\text{б.п.}} + СВ_{\text{зп.б.п.}} + В_{\text{непр. б.п.}} (+ -) В_{\text{ц.к.в.}} \quad (2)$$

Витрати_{браку} – це втрати від браку продукції;

$В_{\text{с.б.п.}}$ – це витрати сировини, віднесені на браковану продукцію;

$ЗП_{\text{б.п.}}$ – це заробітна плата виробничих працівників на виготовлення бракованої продукції;

$СВ_{\text{зп.б.п.}}$ – це відрахування на соціальні заходи із заробітної плати працівників на виготовлення забракованої продукції;

$В_{\text{непр. б.п.}}$ – це частина непрямих загальнопромислових витрат пов'язаних із виробництвом бракованої продукції;

$В_{\text{ц.}}$ – це вартість продукції за ціною корисного використання.

3. Додаткові витрати на виправлення внутрішнього браку

$$В_{\text{додатк.}} = В_{\text{с.}} + ЗП_{\text{б.п.}} + СВ_{\text{б.п.}} + В_{\text{непр.}} \quad (3)$$

де $В_{\text{вн.браку}}$ – це втрати від виправлення внутрішнього браку продукції;

$В_{\text{с.}}$ – це вартість сировини, віднесеної на виправлення браку продукції;

$ЗП_{\text{б.п.}}$ – це заробітна плата виробничих працівників на виправлення браку продукції;

$СВ_{\text{б.п.}}$ – це відрахування на соціальні заходи із заробітної плати працівників на виправлення браку продукції;

$В_{\text{непр. в.п.}}$ – це частина непрямих загальнопромислових витрат пов'язаних із виправленням браку продукції.

У другому розділі пропонуємо такі показники (блок 2): зміна обсягів продукції, абсолютна зміна фондомісткості, фондовіддачі, чисельності працівників, продуктивності праці, величини прибутку, рентабельності виробництва внаслідок зміни рівня якості продукції.

4. Зміна обсягів продукції за рахунок зміни рівня якості.

$$\Delta O_n = \sum (\text{Ц}_i^n - \text{Ц}_i^e) * \text{ВП}_i^{\text{пл.}} \quad (4)$$

де ΔO_n – це приріст або зменшення товарної продукції в плановому періоді за рахунок зміни якості продукції;

$\text{Ц}_i^{\text{пл.}}, \text{Ц}_i^e$ – це оптова ціна і-го виробу базового та планового рівня якості продукції;

$\text{ВП}_i^{\text{пл.}}$ – це плановий випуск продукції і-го виду, в натуральному вираженні;

n – це кількість видів продукції ($i = 1, 2, 3...n$)

5. Абсолютна зміна фондомісткості за рахунок зміни рівня якості продукції

$$\Delta \text{ФМ} = ((\text{ФМ}^{\text{поч.р.}} + \text{ОФ}_{\text{вв}} - \text{ОФ}_{\text{вив}}) / \text{ВП}_{\text{баз.р.}} + \Delta O_n) - (\text{ОФ}_{\text{баз.р.}} / \text{ВП}_{\text{баз.р.}}), \quad (5)$$

де $\Delta \text{ФМ}$ – це зміна фондомісткості продукції за рахунок покращення якості в плановому періоді у порівнянні із звітним, тис. грн.;

$\text{ФМ}^{\text{поч.р.}}$ – це вартість основних фондів на початок планового року, тис. грн.;

$\text{ОФ}_{\text{вв.}}, \text{ОФ}_{\text{вив}}$ – це вартість основних фондів введених та виведених в плановому періоді за рахунок реалізації заходів для підвищення якості продукції;

$\text{ОФ}_{\text{баз.р.}}$ – це середньорічна вартість основних фондів базового року;

$\text{ВП}_{\text{баз.р.}}, \text{DO}_n$ – це відповідно випуск та приріст продукції у базовому році.

6. Абсолютна зміна фондовіддачі за рахунок зміни рівня якості продукції.

$$\Delta \text{Фв} = ((\text{ВП}_{\text{баз.р.}} + \Delta O_n) / (\text{Фв}^{\text{поч.р.}} + \text{ОФ}_{\text{вв}} - \text{ОФ}_{\text{вив}})) - (\text{ВП}_{\text{баз.р.}} / \text{ОФ}_{\text{баз.р.}}) \quad (6)$$

де $\Delta \text{Фв}$ – це зміна фондовіддачі продукції за рахунок покращення якості, тис. грн.

7. Розрахунок зміни чисельності працівників за рахунок рівня зміни якості продукції

$$\Delta \text{Ч}_r = (\sum (\text{T}^{\text{баз.р.}} - \text{T}^{\text{пл.}}) * \text{ВП}_{\text{пл.р.}}) / (\text{ФРЧ}_{\text{пл.р.}} * \text{K}_{\text{вик.нор.}}^{\text{пл.р.}}), \quad (7)$$

де $\Delta \text{Ч}_r$ – це зміна кількості працюючих в плановому періоді в результаті покращення якості продукції, чол.;

$\text{T}_i^{\text{баз.р.}}$ і $\text{T}_i^{\text{пл.р.}}$ – це трудоемність виробів базового та планового рівня якості продукції, у нормо-годинах;

$\text{ФРЧ}_{\text{пл.р.}}$ – це ефективний фонд часу роботи одного працівника в плановому періоді, години;

$\text{K}_{\text{норм.}}^{\text{пл.р.}}$ – це плановий коефіцієнт виконання норм.

8. Розрахунок зміни продуктивності праці за рахунок зміни рівня якості продукції

$$\Delta \text{ПП} = \Delta \text{Ч}_{\text{вип.}} / (\text{Ч}_{\text{чис.}} - \text{Е}_{\text{чис.}}), \quad (8)$$

де $\Delta \text{ПП}$ – це зміна продуктивності праці при виробництві продукції покращеної якості, %;

$\Delta \text{Ч}_r$ – це чисельність промислово-виробничого персоналу, розрахована на об'єм виробництва планового періоду на основі виробітку за звітний період (вихідна чисельність), чол.;

$\text{Е}_{\text{чис.}}$ – це можливе зменшення чисельності промислово-виробничого персоналу в результаті дії всіх факторів росту продуктивності праці, чол.

$\Delta \text{Ч}_{\text{вих.}}$ – це вихідна чисельність персоналу, чол.

9. Розрахунок зміни величини прибутку за рахунок зміни рівня якості продукції.

$$\Delta \text{П} = \sum (\text{Ц}_i^{\text{пл.}} - \text{Ц}_i^e) * \text{ВП}_{\text{нат.в.}} (+ -) \Delta \text{С}, \quad (9)$$

$\Delta \text{П}$ – це загальний приріст прибутку за рахунок підвищення якості продукції, грн.;

$\sum_{i=1}^n (\text{Ц}_i^{\text{пл.}} - \text{Ц}_i^e) * \text{ВП}_i$ – це зростання прибутку від реалізації продукції підвищеної якості, грн.;

ВП_i – це обсяг реалізації і-го виду продукції підвищеної якості в натуральному вираженні;

$+\Delta \text{С}$ – для випадків коли досягається, економія від зменшення собівартості за рахунок підвищення якості продукції;

$-\Delta \text{С}$ – для випадків коли збільшується витрати на виробництво продукції в результаті підвищення її якості.

10. Розрахунок рентабельності виробництва за рахунок зміни рівня якості продукції

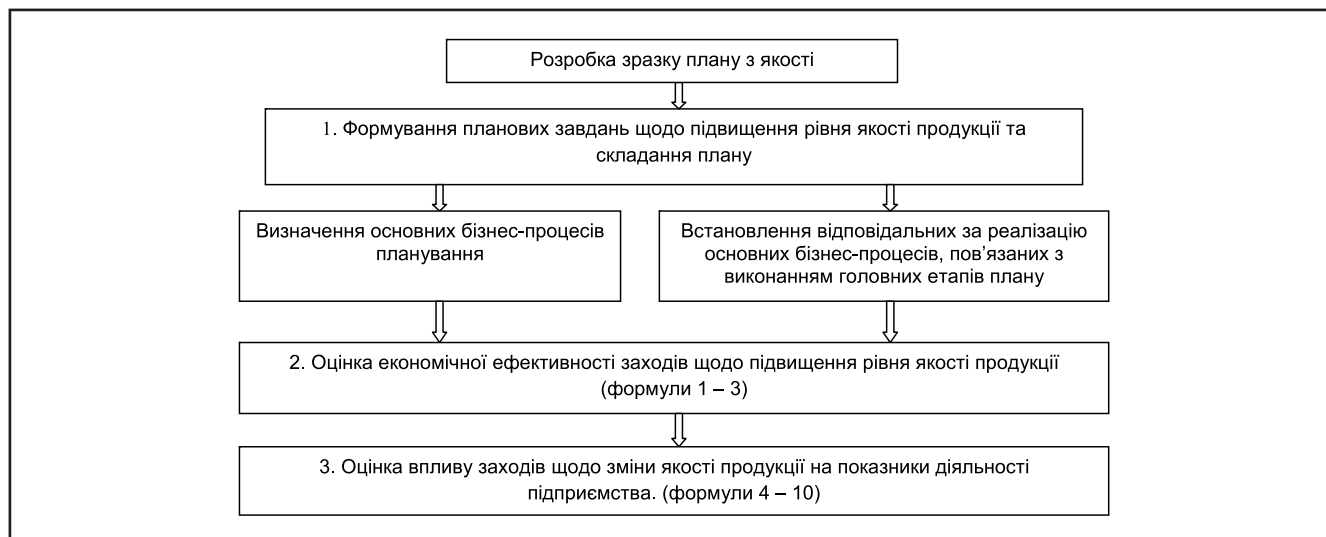
$$P = P_{\text{баз.р.}} + ((\Delta \text{П} / \text{ОФ}_{\text{баз.р.}} \text{ОФ}_{\text{н.оз.}}) * 100), \quad (10)$$

де $P_{\text{н.р.}}$ – це рівень загальної рентабельності, що досягається в результаті підвищення якості продукції;

$P_{\text{баз.р.}}$ – це рівень загальної рентабельності у звітному періоді;

$\text{ОФ}_{\text{баз.р.}}$ – це середньорічна вартість основних фондів і нормованих оборотних засобів у базовому періоді, грн.;

$\text{ОФ}_{\text{вир.}}$ – це середньорічна вартість додатково залучених (+) або вивільнених (-) основних виробничих фондів та нор-

Умовна схема організаційно-економічних заходів щодо планування якості продукції на підприємстві
 Розроблено автором.

«Бланк плану по якості»

Назва заходу	Ціль впровадження заходу	Терміни впровадження		Бізнес-процес	Керівник процесу	Витрати на впровадження	Ефект від впровадження
		початок	кінець				
1							
2							
3							

Розроблено автором.

мованих оборотних засобів в результаті заходів для підвищення якості продукції, грн.;

ΔП – приріст прибутку, грн.

Для відображення взаємозв'язку економічних показників із плановими завданнями, розробкою плану та основними бізнес-процесами пропонуємо умовно систематизувати їх, що представлено на рисунку.

З метою відображення першочергових заходів для підвищення якості продукції та з урахуванням вищезазначених автором розроблений зразок плану з якості, що відображений у таблиці.

Суттєвим моментом під час складання плану є врахування оцінки ефекту від впровадження заходів щодо підвищення рівня якості продукції.

Зауважимо, що ефект за своїм змістом може бути як кількісним, так і якісним, який не має грошового вираження.

На нашу думку, необхідно вказувати два види ефекту, тому що процес управління якістю спрямований не тільки на кількісне зростання економічних показників діяльності підприємства, а й на забезпечення ефективної діяльності підприємства і на задоволення персоналу в результатах своєї праці.

Висновки

Відображення в плані очікуваного ефекту від впровадження заходів дозволяє поєднати в єдине ціле запропоновані заходи, цілі їхнього впровадження, витрати, пов'язані з ними, та ступінь їх досягнення у виконанні планових завдань.

За допомогою побудови схеми організаційно-економічних заходів щодо планування якості продукції на підприємстві можна тісно пов'язати функцію планування з оцінкою рівня якості продукції в єдиний план. Цей документ дасть можливість комплексно впливати на процес управління якістю підприємства, що спрямовано на ліквідацію дефектів і браку, та появу їх у майбутньому.

Список використаної літератури

1. Глічев А.В. Основи управління якістю продукції. – [2-ге видав., перероб. і доп.]. – М.: «Стандарти та якість», 2001. – 424 с.
2. Гнатенко П.А. Практичні аспекти планування якості / Гнатенко П.А., Копнов В.А., Зотов Ф.П. // Методи менеджменту якості. 2008. – №6. – С. 22–27.
3. Горбашко Е.А. Менеджмент якості та конкурентоспроможності: Наук. посібник / Горбашко Е.А. – СПб., 2003. – 207 с.
4. Мельник Ю.Ф. Основи управління безпечністю харчових продуктів: Навч. посіб. / Мельник Ю.Ф., Новиков В.М., Школьник Л.С. – К.: Вид-во Союзу споживачів України, 2007. – 297 с.